

Jerusalembrevet

NYHETSBRV • JANUARI 2010
SWEDISH CHRISTIAN STUDY CENTRE (SCSC)

Foto: Cecilia Lindé

Utgrävning av en judisk bosättning från tiden efter Jerusalems fall år 70 e Kr.

Gräva efter sanningen

Strax intill min lägenhet i Shuafat pågår det arkeologiska utgrävningar. Det var under arbetet med den omdiskuterade spårvagnslinjen mellan Östra och Västra Jerusalem som en forn lämning upptäcktes. Jag passerar utgrävningarna varje morgon på väg till bussen och brukar kika in i tältet som spänts ut över fyndplatsen.

– Tänk om jag kunde få vara med i arbetet! Det verkar så spännande att få gräva fram fakta både i och på marken.

Arkeologerna har nu kommit ner till jordlager och husgrunder som inte rörts om under modern tid. Försiktigt tar man fram synliga ”händelser” i form av eldstäder, sovrum och avfallsgropar och försöker förstå vilka som bodde här och vad de sysslat med.

– Vad har man gjort för fynd? undrar jag när jag är på väg till studiecentret. Hur tolkar man dessa lämningar från människor som bott här långt före mig?

Jag får ofta höra om den verksamhet som Bilda bedriver genom studiecentret i Jerusalem att det är viktigt med en god balans mellan olika ståndpunkter. Har vi ett ”palestinskt” program bör vi alltså balansera upp det med ett ”israeliskt”. Anordnar vi ena veckan en föreläsning med en talare som är kristen, bör vi nästa vecka ha en muslim eller en jude. Det verkar som om vi i väst tror att sanningen är en ständig balansgång mellan olika ståndpunkter och grupperingar.

– Men finns verkligen sanningen ”i mitten”? Eller då vi lyssnat till representanter för olika religioner? Är det lagom som är det rätta och riktiga?

Fakta grävs fram varje dag – av arkeologer, forskare, journalister och lärare.

Jag har funnit att mycket viktigare än alla försök att vara balanserad och lagom är att lära sig ett kritiskt och konstruktivt tänkande. Arkeologerna som gräver i Shuafat kan till exempel ha ett politiskt uppdrag, en dold agen-

Ansikte mot ansikte – om de heliga ikonerna

De heliga ikonerna är en av de äldsta, mest sammansatta och ännu levande bildkulturerna. Lars Gerdmar är en kännare, både av dess praktik och teori. Under våren med start den 3 februari ställer han ut på SCSC på temat *Ansikte mot ansikte*. Då finns han också själv på plats.

da och ska försöka balansera mellan olika intressen och ge en lagom sanning som passar för tillfället. Eller så är de seriöst arbetande arkeologer som presenterar fakta och tolkningar som är öppna för kritisk prövning.

– Jag hoppas att arkeologerna i Shuafat tillhör den senare gruppen. Och jag hoppas att vårt folkbildningsarbete genom studiecentret lär ut kritiskt tänkande. Lagom är inte bäst.

Att kunna tänka kritiskt och konstruktivt utgör en grund för vad man i dag brukar kalla ”empowerment”. Att bilda sig i ett sådant tänkande är ett viktigt bidrag till förändring och förvandling av vår värld, så att framtida arkeologer finner spår av rättvisa och gott mänskligt liv från vår tid.

Sune Fahlgren
Direktor SCSC

Jerusalembrevet är ett nyhetsbrev från Bildas studiecenter i Jerusalem där vi berättar om verksamheten och kort kommenterar aktualiteter i det heliga landet. Vill du ha kommande nyhetsbrev kan du sända din e-postadress till scsc@bilda.nu

Ifrah Hassan, studerar till fritidsledare:

– Icke våld för mig är inte bara frånvaron av fysiskt våld, utan frånvaron av alla former av våld som direkt eller indirekt skadar mig själv eller andra människor. Som praktiserande muslim har den här resan utmanat min syn på ickevåld, men också stärkt mig eftersom den ger mig trovärdighet som ickevåldsutövare och Mellanösterninformatör i Sverige.

Joakim Pettersson, blivande folkhögskolelärare:

– Ju längre jag är här, desto mer inser jag att kampen för ickevåld innebär att bryta ner de murar som finns både inom mig själv och utanför mig själv, mellan människor. Erfarenheterna här har också bidragit till en förståelse för hur viktigt det är att bekämpa rasismen hemma i Sverige.

Caroline Kyhlbäck, prästkandidat:

– I ett samhälle där rädslans kultur är så stark som här, blir det uppenbart att våld bara skapar mer rädsla och fler hinder. Det är tydligt att man måste hitta nya lösningar och tänka om på något sätt. För mig handlar ickevåld om att alltid försöka se människan i motståndaren och därigenom söka överbygga motsättningar. Eftersom jag ser Jesus som en ickevåldsgestalt blir min kristna tro en stor hjälp

Vägen heter ickevåld

Kristna Fredsrörelsen och Studieförbundet Bilda utbildar just nu femton tränare i ickevåld. Målet med utbildningen är att sprida kunskap och stärka engagemanget för ickevåld. Genom en tio dagar lång studieresa till Israel och Palestina blir tränarna dessutom Mellanösterninformatörer.

Icke våld skapar sällan lika stora rubriker som VÅLD. Ändå är det tydligt att ickevåld är en mer kreativ och effektiv metod till förändring. Det visar forskning som Kristna Freds i samarbete med Uppsala Universitet tagit fram. Som en av Kristna Freds och Bildas nyutbildade ickevåldstränare är min uppgift att i olika sammanhang, från församlingar till högskolor, inspirera till mer ickevåld i våra liv och i världen. Vanligtvis görs detta genom så kallade workshops, där vi i seminarieform diskuterar ickevåldsliga metoder, genom rollspel prövar ickevåld i olika situationer och med andra övningar utökar förståelsen för begreppet ICKEVÅLD.

I skrivande stund genomförs en del av vår ickevåldsutbildning på Bildas studiecenter i Jerusalem. Att med egna ögon se Västbanken och Israel fördjupar kunskapen om konflikten i regionen. I fokus ligger möten med människor som varje dag praktiserar ickevåld i dessa konfliktfyllda områden – både palestinier, israeler och internationella. Deras erfarenheter är en stor inspirationskälla för oss som ickevåldsförespråkare.

Gruppen av ickevåldstränare är lika mångfacetterad som den resa vi nu gör. Till vardags är vi spridda från norr till söder i Sverige, arbetar och studerar inom skilda fält, har bott över hela världen och bekänner oss till olika religioner; några är muslimer, andra kristna eller agnostiker. Men

det som förenar vår brokiga skara är tron på ickevåld som den starkaste kraften till en bestående förändring.

Det kan tyckas hopplöst att förespråka ickevåld i en värld där över en miljard människor lever i fattigdom och där krigen avlöser varandra. Att som svensk ickevåldsutövare besöka Betlehem med sin fängelseliknande atmosfär, och bli beskuten av små barn med leksaksgevävar i Jayyous och Nablus, ställer frågan om ickevåldets möjligheter på sin spets.

Men ickevåld handlar om en livsstil, om att genom disciplin och träning låta motståndet till våld genomgå allt man gör. Som det står på muren i Betlehem: "To exist is to resist". Det märks i Hebron där de palestinska affärsinnehavarna håller öppet trots bosättarnas trakasserier, och på Tent of Nations (Nassar Farm utanför Betlehem), där man outröttligt använder den Kafkaliknande rättsapparaten för att hävda rätten till sitt land under parollen "We refuse to be enemies".

Våldets makt ligger i den rädsla vi har för varandra. Det är smärtsamt tydligt i det arbete som Parents' Circle gör. Israeler och palestinier som förlorat anhöriga i konflikten möts i ett samförstånd att man måste se varandra för att lösa konflikten. Detta är en av grundpelarna i ickevåldets ideologi, att man måste se bortom fiendebilden och finna människan. Gandhi sa, "När du konfronteras med en motståndare,

vinn över honom med kärlek”. Det är mycket svårare och mycket mer revolutionerande än att ta till vapen.

En före detta soldat från den israeliska organisationen Breaking the Silence, berättade om en kväll då han bröt sig in i ett palestinskt hem för att genomföra en arrestering. Trots att det var stadsmiljö hade han målats med grön kamouflagefärg i ansiktet, men när barnen i den palestinska familjen fick syn på honom ropade de ”Shrek!” och skrattade. Insikten om hur rolig han såg ut, och den gemensamma förståelsen för hur absurd situationen var, gjorde att även han skrattade och i några minuter bröts rollspelet ”israelisk soldat – civil palestinier”. Sedan återgick de till sina roller och soldaten slutförde sitt uppdrag. Men dessa få minuter hade ändå fått honom att se människorna bakom

etiketten ”palestinier” och skapat en spricka i den militära övertygelse han haft fram till dess.

Det är dessa små insikter som hela tiden stärker ickevåldet som förändrande kraft. Människors förmåga att ifrågasätta sina roller och se konsekvenserna av sina handlingar är det som slutligen river murar. Se bara på Mahatma Gandhis Indien, Martin Luther Kings dröm, Sydafrikas avskaffande av apartheid och Berlinmurens fall. Icke-våldets kraft kommer från de individer som varje morgon väljer att hitta kreativa alternativ till våld, genom till exempel demonstrationer, bojkotter och dialogprojekt. För, som Gandhi sa, ”Det finns ingen väg till fred, fred är vägen”.

Text: Matilda Pearson

Bild: Kristina Lundborg

Ur SCSC:s bibliotek:

Sionismen, en antologi

av Eli Göndör och Patrik Öhberg, Atlantis förlag 2009

Nu finns möjligheten att lära känna sionismens idéhistoria på svenska. I en liten behändig volym presenteras ett tiotal texter av lika många personer ur sionismens historia. Boken ger en viktig pusselbit till förståelsen av utvecklingen i Mellanöstern under 1900-talet.

Här finns rottrådarna till dagens israeliska politiska landskap, som ju följer en logik som kan vara nog så svår för en utomstående att förstå sig på.

Fonden till dessa texter är judarnas öde i Europa under det senaste ett och halvt århundradet, världskriget och storpolitiken.

Sionismen var ett svar på en politik som förts här i Europa och som vi alla på något sätt har del i. Ett svar som inte heller varken är så entydigt eller givet som det många gånger framstår i debatten. Den judiska staten Israel kämpar fortfarande för sin existens mot såväl yttre som inre fiender och fiendebilder. Det kan stämma en till eftertanke.

Magnus Nordqvist

SCSC:s ordbok

För studiegrupper och andra intresserade fortsätter vi här en serie ordförklaringar. Ordboken samlas på vår hemsida www.bilda.nu/scsc

G

G-d | (svensk/engelsk omskrivning av det judiska gudsnamnet). För israeliterna i det gamla Israel var gudsnamnet för heligt för att uttalas. I stället sa man *adonaj* ("Herren") eller skrev man JHVH men med vokaltecken från *adonaj*, vilket skapade ett egentligen omöjligt ord: Jehovah. I praktiken läser alla judar *adonaj*. Kristna som inte kände till denna tradition har sedan 1500-talet läst det hopfogade ordet som Jehova.

Goj | pluralis *gojim* (hebreiska, "folk", "nation"), en judisk term som i Bibeln betecknar både ett folk vilket som helst och icke-judiska folk ("hedningar"). I nutiden används ordet judar emellan både om enskilda, icke-judiska personer och om icke-judar i allmänhet. Ordet har ibland en förringande betydelse eller en övertygelse om att *gojim* är fientligt inställda till det judiska folket.

Golan | (uttalas *julan* på arabiska) en bergsplatå öster om Kinneretsjön och söder om Hermonberget. Majoriteten av befolkningen är druser. Området har ett viktigt militärstrategiskt läge och blev under sexdagarskriget 1967 ockuperat av Israel, som 1981 också indirekt annekterade området. Syrien kräver att Israel lämnar tillbaka Golan. Byn Majdal Shams i norra Golan är känd för sina äpplen och körsbär.

Golgota | (arameiska *Gulgolta*, "Skallen"), romersk avrättningsplats där Jesus blev korsfäst (Matt. 27:33 par). Kullen låg alldeles utanför det dåvarande Jerusalem. Den heliga gravens kyrka (Holy Sepulchre) i Jerusalem skall vara byggd på platsen för denna händelse. Denna plats verkar mer sannolik än andra ställen som har föreslagits, t ex Gordons Golgota, även kallad Trädgårdsgraven.

Gröna linjen | benämning på demarkationslinjen mellan Israel och Jordanien (1948–1950) upprättad 1948. Den upphörde i praktiken att gälla 1967 efter Israels ockupation av Västbanken i sexdagarskriget. Gröna linjen är också den ungefärliga sträckningen av separationsbarriären/muren, som nu byggts mellan Israel och Västbanken – med undantag för Jerusalemområdet.

SCSC-kalendarium

Januari – februari

- 20–24/1 Bildas förbundsledning på studiebesök.
- 30/1 Frukostklubb. Anna Brodin, politisk konsul, om utvecklingen i Östra Jerusalem.
- 3/2 Utställningen *Ansikte mot ansikte – om de heliga ikonerna* öppnas.
Ciceron: Lars Gerdmar.
- 1–19/2 Fältstudieveckor för elever från Global Klass i Västerås.
- 2–9/2 Studieresa för Falu fri gymnasium. Resepedagog: Daniel Håkansson.
- 13/2 Frukostklubb. Möte med svensk korrespondent i Mellanöstern.
- 12–21/2 Projekt Fredsbygge. Uppdragsresa för Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd.
Resepedagog: Margareta Andermo.

Simone Weil i höst

Den resa i Simone Weils anda som vi skrivit om tidigare här i Jerusalembrevet är uppskjuten till kommande höst. I nästa nummer berättar vi mer om denna och den förberedande studiecirkeln. Vi återkommer naturligtvis personligt till er som redan anmält ert intresse av resan och Simone Weil.

Mer läsning på hemsidan

Vill du läsa mer om vad som händer SCSC är du välkommen in på vår hemsida. Där får du glimter ifrån livet på centret. Vi publicerar också föreläsningar, artiklar och en och annan reseberättelse. Där hittar du också tidigare nummer av Jerusalembrevet. Välkommen in på www.bilda.nu/scsc

Gustav Sandgren har varit volontär på SCSC under hösten

Gud började med Jerusalem

Trots att det bara var tjugo dagar sedan mitt plan landade på Arlanda efter mina tre månader i det heliga landet kommer jag hela tiden på mig själv med att längta tillbaka. Volontärtjänsten på SCSC och alla människor jag träffade satte uppenbarligen djupare spår inom mig än vad jag kunnat ana.

Jag jobbar i en pingstkyrka bara några hundra meter från min lägenhet. Varje morgon när jag går till jobbet har regnet en tendens att ösa ner från den mörka himlen, samtidigt som hålet i mina skor gör mina fötter blötare för varje steg. Ofta svävar mina tankar iväg till den talmudiska berättelsen om hur det gick till när staden jag längtar efter, Jerusalem, skapades. Talmud berättar att när Gud skapade världen började han med Jerusalem. Målarpaletten som Gud höll i sina händer innehöll fortfarande fräscha, starka och oblandade färger. Jerusalem blev så klart vackert, en stad som fortfarande skulle förtrolla människor många tusen år senare. Dess skarpa färger och knivskarpa penseldrag etsar sig fast i människors sinnen och hänger med, vart man än tar vägen i världen.

”Men när han kom till Sverige så måste färgerna på paletten sedan länge blivit solmatta och uppblandade”, tänker jag för mig själv samtidigt som en bil kommer lite för nära och

mina jeans får sig en gratis tvätt av regnvattnet.

När jag går där djupt försjunken i tankar hör jag orden ”Salam aleikum” ropas bakom mig. Orden förflyttar mig sekunds snabbt tillbaka till Jerusalem och påminner mig om alla underbara och spännande människor jag hade förmånen att möta som volontär på studiecentret. Orden påminner mig om morgonmässan i den heliga gravens kyrka, påminner mig om falafel-måltiderna hos den kristna mannen bara några hundra meter från min lägenhet och om leendet hos de arabiska försäljarna, när de varje dag under mina promenader försökte sälja samma gamla varor från deras överfulla små butiker som finns utspridda längs med gatorna.

När jag vänder upp min blick från den våta trottoaren för att se vart orden kom ifrån ser jag Muhammed komma springandes över gatan. Det var han som ropade. Muhammed är från Palestina, men kom hit till Skillingaryd för flera år sedan.

”Ikväll ska du komma till mig och äta baklava”, säger han glatt samtidigt som han skyndar vidare mot sitt jobb som ligger längre ner på gatan. Skillingaryd kanske inte är så dumt trots allt, tänker jag när jag brottas med det smått rostiga låset till kyrkan. Men inte slår det Jerusalem. Nej, det finns det inget som gör!